

En djärv inbrottsstöld. 14/12 1927.

I onsdags förmiddag förövades inbrottsstöld hos en ensamboende gammal kvinna i Värkumla. Den gamla var stadd bort i ett ärende, då hon på vägen mötte en mansperson, som uppgav sig vara "handlande". Intet ont anande fortsatte kvinnan sin färd. Vid hemkomsten fann hon dörren uppbruten med en yxa och sin portmonnä med inneliggande 12 kr. försvunnen. Spaningarna efter tjuven igångsattes omedelbart och saken är anmäld för landsfiskalen.

— Missionsauktion hölls den 6 december i Värkumla. Försäljningen inleddes efter psalmsång med predikan av komminister Harry Johnson, Floby, som talade över orden i Matt. 21: 1—9. 14/12 1927.

Efter en kaffepaus vidtog den egentliga auktionen, som gick raskt undan och inbringade en summa av omkr. 675 kr., ett vackert resultat för den lilla socknen. Det hela avslutades med bön och psalmsång.

Lösereauktion

förrättas i Värkumla Lillegården fredagen den 23 innevarande mars kl. 1 e. m. då Sanfrid Wårdén i anseende till upphörande med jordbruket låter försälja all sin yttre lösegendom varav nämnes:

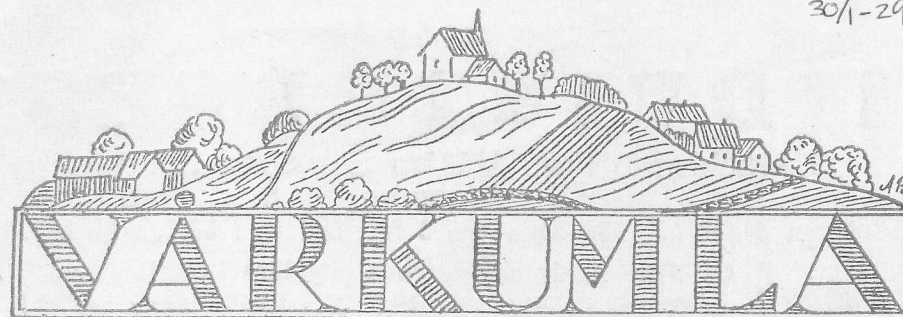
Kreatur: 3 hästar, i ålder 7—2 år, därav 1 sto i fjärde generation ardenner, 9 kor därav 4 kalvfärdiga, 2 kvigor, 1 tjur 15 mån. lämplig för avel, 1 kalv, 6 får med lamm samt höns.

Åker- och körredskaper: vagnar och slädar, åk- och arbetsseklar, plogar, krokor, harvar, hästhackor, håvor och medbottnar, 1 hackelseverk, 1 ny tröskverksvandring, riastaver, björkplank och björkstockar m. m.

Inopare, som äro av oss kända för vederhäftighet erhålla 3 mån. kredit, andre betala kontant. Äganderätten till inropad vara förbehålla vi oss tills den blir till fullo betald.

Slutarp den 7 mars 1928.

Alfred Johanson, Ragnar Johanson.
13-3

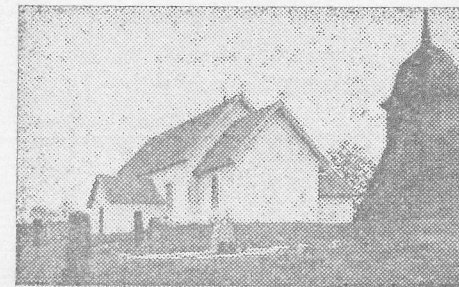
Omkring 2 kilometer öster om Kinnarps station å järnvägen Falk-Ranten—Landeryd ligger Värkumla socken, tillhörande Kinneve pastorat i Frökinds härad. Socknen hör till de minsta i provinsen, invånareantalet utgjorde vid senaste årsskiftet endast 259 personer.

Värkumla gränsar i norr mot Slöta, i väster mot Kinneve, i söder mot Smula och i öster mot Vartofta-Åsaka. Gränsstenen mellan Värkumla, Kinneve och Smula är ett värdigt stenblock, som kallas Stora Torshall. En jätte på Alleberg skall enligt sägnen ha kastat denna sten mot Värkumla kyrka, ehuru den ej trättade malet, utan gick ett gott stycke förbi. En person, (August Varaberg) som bodde strax intill Stora Torshall och som i flera ar vistats i Norge, påstod, att han vandrat utmed hela norska kusten, där det finnes gott om stora stenblock, men något så ansenligt som Stora Torshall hade han dock aldrig sett. Ungefär 1 km. därifrån, i gränsen mot Smula finnes en annan större sten, dock icke jämförlig med den förutnämnda. Den kallas Lilla Torshall.

Utmed vägen Kinnarp—Värkumla kyrka påträffar man endast några enstaka gårdar, den egentliga bebyggelsen börjar med kyrkbyn och fortsätter sedan med några avbrott till Glaskulla, dit man kommer efter att

ha passerat socknens andra by, Vårskäl. En och annan gård ligger ute i terrängen, skild från de ovannämnda byarna såsom exempelvis Brands-torp, Axtorp, Grännarp och Halles-torp, men detta är ingenting ovanligt, ty gårdar med ändelsen — torp påträffas sällan eller aldrig inom de gamla byarnas råmärken. Torp-gårdarna äro nämligen utflyttaregårdar, vilka tillkommit först sedan de gamla byarna blivit överbefolkade.

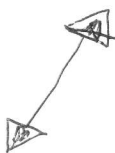
De gamla byarna äro emellertid, här som annorstädes, för längesedan splittrade. Storskifte ägde rum 1816 och enskifte omkr. år 1840. Värkumlabyn låg öster om kyrkan, eller där nuvarande Lillegården är belägen. Grannastämmorna höllos intill bydrevan på en öppen plats, som nu upptages av en gammal ladugård, tillhörande Nolgården.

Värkumla kyrka.

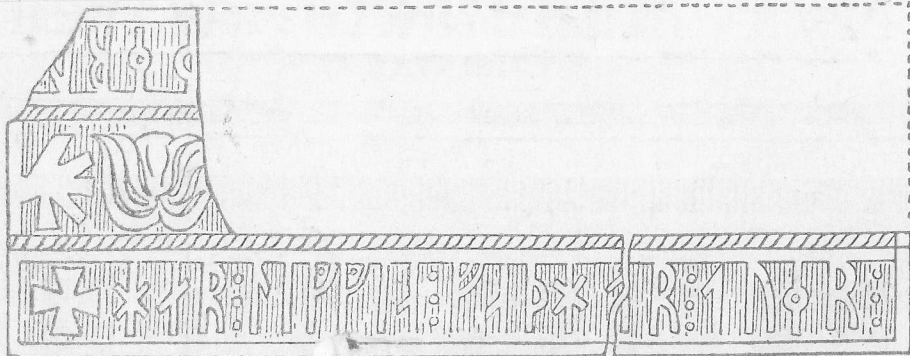
forts.

forts..

Den åldriga kyrkan är belägen på en hög moränås vilket gör att den synes vida omkring samt att man å andra sidan från kyrkplatsen har en vidsträckt utsikt. Det förtäljes emellertid, att man först började bygga kyrkan vid Axtorp, på en plats som kallas Kyrkerör, men då onda makter under natten revo ned vad som byggdes på dagen, måste man uppgiva försöket. Ett par tvillingoxar spändes nu för en sten, och de fingo draga iväg med den vart de ville. De stannade slutligen på den plats där kyrkan nu står.

Men kyrkbacken var troligen redan före kyrkans tillkomst ett bemärkt ställe, kanske en hednisk kultplats. Vad som försvunnit när kyrkan byggdes, vet man nu ej, men strax utanför västra kyrkogårdsmuren finnes ännu kvar en s. k. domarering, bestående av tretton större stenar, liggande på mer eller mindre avstånd från varandra. Marken sänker sig här terrassformigt, och på den övre terrassen finnes en rund kulle, med några meters tvärlinje, vilken sannolikt innesluter en grav. Kullen är utgrävd i mitten, och det säges, att man fordom hämtat jord här, möjligen för något magiskt ändamål.

Runsten vid Värkumla kyrka.

Kyrkan hör till dem, om vilka man brukar säga, att de stått "före syn dafloden". Man känner nämligen ej dess ålder. Den torde emellertid vara uppförd under romansk tid och har senare blivit tillbyggd i väster. När detta skedde är obekant men på en karta från 1816, där kyrkan är avbildad, ser det ut som om hon varit mindre än nu samt haft ingång på västra gaveln. Möjligen ha sakristian samt tillbyggnaden i väster tillkommit samtidigt.

Kyrkan har nu blott en enda ingång, nämligen genom vapenhuset på södra sidan. På norra sidan är sakristian utbyggd. Taket är välvt. Altarprydnaden består av några träskulpturer, Kristus på korset samt Maria och Elisabeth vilka stå mot en av A. G. Ljungström på duk målad bakgrund med skyar och ånglar. En större madonnabild med Jesusbarnet på knät, skuren i ek, finnes i korset. Denna frodiga och rödkindade kvinnobild härstammar troligen från senare medeltiden. En romansk dopfunt står också här men den har erhållit en alldeles obehörlig överstrykning med oljefärg. Predikstolsfoten ser också ut att vara en dopfunt, men i så fall framställer sig den frågan: Varifrån har den kommit? Har det möjligen funnits ytterligare en kyrka i Värkumla? Predikstolen är av enkel beskaffenhet och synes ej ha någon avsevärd ålder.

Altarbordet är enligt gammal sed murat samt täckt med en stenskiva. Bland de här stående ljusstakarna märkes en trearmad sådan, skänkt till kyrkan år 1774 av Johan Werre i Slättäng. Samme Werre skall också ha skänkt en egendomlig ljuskrona av trä, vilken hänger längst ned i kyrkan.

Prosten Jonas Öjebom, som synes varit mycket mån om att bevara sitt minne åt eftervärlden, har här, liksom i Kinneve kyrka, låtit uppsätta en minnestavla varå inskriptionen är avfattad i s. k. stenstil. Den är följande pompösa lydelse.

»Att strö lofblommor på de dödas grifter är uråldrigt bruk. Asidosättes vid probstens Jonas Öjeboms och dess prostinnas Anna Elisabeth Hellstadiæ graf. Kinneved respäktiva församling gifver bästa veder-måle häraf, som med outplånlig kärlek öfver hela trettio åren dem omfamnat. Barn och barnabarn blifva renaste tolkar av beprisan-de, de förgäta intet minnet af sine väl-görare. Ty dygden förbliver beständigt lys-sande och kan av tädlares fläckar intet fördunklas. Hon bibehåller oförändrad sin glans under alla omskiften. Hville då öfver Kinneveds församling från slägte till slägte Herrans välsignelse intill senaste tider.

Virtutis memoria à dente malefico extingvi non potest. Splendor namque virtutum fulget in eodem. Seneca.

(Övers.: Dygdens minne kan ej utplånas av (förtälets) ondskefulla tand. Ty dygder-nas glans skall stråla genom själva förtä-let).

Uppgången till den lilla läktaren i väster leder genom en trappa, som går upp i en fönsternisch och därpå fortsätter upp på läktaren. En liten kammarorgel har sin plats häruppe.

En erinran om forna tiders bristande pietet för äldre minnesmärken får man genom att betrakta den vackra runsten, vilken antagligen vid någon reparation under förra hälften av 1700-talet blivit lagd till grundsten under östra korhörnet. Stenen har längs sidorna en inskription med runor, varav dock ej mer än den ena raden nu är synlig. Enligt en uppteckning från 1700-talet lyder den fullständiga inskriften:

HÆR LIGGIA FADHGAR TUER HIDIN OK ENARR HÆTO DER,

vilket utgör en liten vers, som skulle kunna översättas så här:

Här ligga far och son, de två,
Hedin och Enar, de hette så.

Korset före inskriftens början samt stenens form visar att den tillkommit under kristen tid, kanske på 11- eller 1200-talet, då man ännu ej avlagt bruket av runor.

Några andra gravstenar av betydligt yngre datum ligga som trappstenar utanför vapenhuset. En liljesten är också upprest utanför vapenhusdörren, men den har råkat komma med fotändan upp.

På toppen av den år 1832 uppförda, inbyggda klockstapelns "glänste en tupp av metall" för att citera Tegnér. Där hänga tvenne klockor, av vilka den största är gjuten av Billsten i Skara 1757. Lilla klockan har följande inskription: "Åhr 1741 är denna klocka nykiöpt för kyrkians egne medel. Dåwarande kyrkioherde Herr Andreas Öjebom. Guten i Götheborg af Arwid Böök.

En kyrkklocka skall vara ned-sänkt i en mosse, strax nedanför en brant lid — Klockelid — å landsvägen vid Axtorp. Det berättas att för många år sedan skall några personer söka bärga klockan men som en av dem icke kunde tåga då de fått upp klockan ur mossen — vilket var ett oettgerligt villkor — sjönk den åter i djupet.

Kyrkvårdar i Värkumla äro för närvarande Fredr. Johansson, Axtorp, och Alfr. Andersson, Korsg.

I kyrkbyn idkas diversehandel av öröken Helga Forsberg samt mejeri-rörelse av hr Santr. Vårdén, Postgången till Värkumla utgår från Vartofta och ombesörjes av lantbrevbärare, tre gånger i veckan.

forts..

forts.

Hallestorp, socknens största gård, är belägen utmed vägen till Vartofta. Den förste bebyggaren här har helt säkert hetat Haldor eller Hallor. I skriftliga urkunder nämnes gården första gången 1424. År 1890 ägdes Hallestorp av patron J. T. Wennersten, kyrkoherdeson från Kinneve. På den tiden fanns potatismjölfabrik å gården. Wennersten var intresserad för allmänna värv och innehade en hel del offentliga uppdrag. Han var i första giftet måg till E. M. Hernvall, med vilken han nu delar gravplats å Vårkumla kyrkogård. Han avled år 1919 i Falköping, dit han inflyttat 1913. Hallestorp äges nu av W:s måg, byggmästare Samuelsson.

Andra större gårdar äro Slättäng, varav en del äges av Fredr. Neuman och en annan av Axel Bohman, Grännarp, som sedan flera år tillbaka tillhört Alfr. Gustafsson, samt Brandstorp, vilket fordom varit fänrikboställe vid Skaraborgs regemente.

I Vårskäl ligger socknens kombinerade folk- och småskola, där hr Arthur Nilsson är lärare. Barnantallet uppgår för närvarande till 23 st. Här i Vårskäl är också pastoratets forna komministerboställe, Gärdet, beläget. Kommunalstyrelsen är nu indragen och kyrkoherde Bjerkanter i Kinneve får ensam sköta om den andliga vården i pastoratet. Gudstjänst hålles varje söndag i Vårkumla kyrka.

Att Vårkumla är en gammal kulturbygd kan man förstå av de många fornminnen, som här finnas. De märkligaste av dessa äro de jämförelsevis väl bibehållna gånggrifterna vid Glaskulla. På Gärdets utmark finnas två forngravar, strax invid landsvägen, och på hemmanet Brandstorp två dylika, av vilka den

ena utgrävdes för något år sedan av överlärare H. Svensson, Falköping. På en plats strax invid Glaskulla fanns enligt vad gamla personer berättat, en upprättstående hög sten, kallad "Piggsten". En likabenumnd sten fanns i närheten av Åsarps kyrka och står namnet kanske i samband med digerdöden eller någon annan böldpest (pigg = böld). På tal om digerdöden förtäljer traditionen att i Vårkumla endast en piga i Slättäng och i Kinneve en dräng i Katteskalla överlevde farsoten.

Bland fornfynd, som blivit gjorda i Vårkumla, må nämnas ett hängkärl, två bronskupor samt två glasögonformiga spännen, alltsammans anträffat vid en år 1874 verkställd dikesgrävning å en mosse vid Slättäng. Fynden, som nu finnas i statens historiska museum, härstamma från bronsålderns 5:te period, d. v. s. tiden c:a 950—750 f. Kr.

Det s. k. hängkärllet är egentligen en bukprydnad, vilken anses som ett av de vackraste fynden från yng bronsåldern i Västergötland. I grund av sin storlek måste do skålen från Slättäng ha varit en endast för lättningar fördraglig bukprydnad, såsom en forskare alldeles riktigt anmärker.

I slutet av 1300-talet, då sockna första gången nämnes i skrift, kallas hon Warakumbla. Här som annorstädes har namnet på kyrkbyn övergått på socknen. Namnet tyder på att kummel varit resta på den höj där kyrkan sedan byggdes, samt att dessa tjänstgjort som något slaktvakthållningsmärken. Måhända har man också tänt vårdkasar för att verna den kringliggande bygden vid annalkande krigstara.

Mitt sista minne från Vårkumla då jag i skymningen lämnade platsen för att bege mig till Kinnar, järnvägsstation, är den ovannämnda höjdsträckningen med den vita kyrkan på krönet. Storslagen i all sin enkelhet avtecknade sig den gam

Ett mindre halvrensande

Tröskverk

begagnat men nyreparerat till salu 5469 C. Eng, Grennarp, Vartofta.

De Gamlas dag 5/9-31.

firades förra söndagen i Vårkumla skola, till vilken syföreningen inbjudit församlingens gamla. I den rikt blomstersmyckade skolsalen samlades vid 3-tiden de inbjudna och en stor menighet. Högtidligheten inleddes med ps. 264, varefter följde predikan av prosten Bjerkanter, som talade över orden Jer. 17: 7—8. Efter predikan sjöngs ps. 239: 7. Lärare Nilsson hälsade så samtliga välkomna, och sedan ps. 500: 4—6 sjungits serverades kaffet. Så följde en stunds samvaro, under vilken flera sånger sjöngos, och efter några avslutningsord av prosten Bjerkanter som talade om vandrigen mot målet, avslutades "dagen" med ps. 204: 4 och 5.

Ogillade skattebesvär. 23/11-32.

Kammarrätten har ogillat av hemmansägaren J. F. Carlsson i Vårskäl Hulegården anförda besvär över sin taxering år 1931 i Vårkumla socken till bevilning för 1,370 kr. samt till inkomst- och förmögenhetsskatt för 1,600 kr.

Restaureringen av Vårkumla kyrka. 2/9-33.

Byggnadsstyrelsen har till Vårkumla församling översänt ett av arkitekt Axel Forssén uppgjort program för restaurering av församlingens kyrka.

Om programmet vid kyrkostämman helt eller delvis antages, har församlingen att på grundval därav låta uppgöra ett fullständigt restaureringsförslag, som sedan skall underställas styrelsen.

Lösöreauktion

Genom offentlig auktion, som förättas i

Skattegården, Vårkumla,

måndagen den 18 nästa september kl. 12 p. d., låter arvingarna efter Fredrika Johansson försälja all boets lösegendom, varav nämnes: En nästan ny matsalsmöbel, bestående av bord, buffé, linneskåp, serveringsbord, fönsterbord och stolar, en nästan ny inventionssoffa, salsklocka, stolar, soffor, bord, sängar, chiffonjer m. m., linne- och sängkläder, glas och porslin, köksaker, den avlidnes gångkläder, råg, havre, potatis, småhuggen ved m. m., som ej specificeras.

Kände och säkre inropare erhålla tre månaders kredit, andra får betala kontant. Åganderätten till inropad vara förbehåller jag mig tills den blir till fullo betald.

Slutarp den 11 september 1933.

4567

Ragnar Johanson.

Födelsedagar.

1933.

Förmanen Claes Gustafson, Hallestorp, Vårkumla, fyller den 15 nov. 75 år. G. som i en lång följd av år varit anställd som jordbruksförman å Hallestorps gård, har för sitt goda sinnelag och redbarhet vunnit en stor vänrörelse.

kyrkan mot skyn och över densamma tindrade en ensam stjärna. —

Asr B.

Tillkännagives

att vår älskade moder

Charlotta Johansson

född den 2 jan. 1841

lugnt och stilla avled i dag, djupt
sörjd och saknad av oss barn, barn-
barn, barnbarnsbarn, övriga släktingar
och vänner.

Fröjeredsled, Vårkumla, den 6
nov. 1933.

BARNEN.

Giv mig snart en salig ända,
Vik, o Herre! ej från mig;
Låt min själ till himlen lända,
Henne jag befäller dig.
Jesu! till dig längtar jag,
Jesu! är det ditt behag,
Tag mig bort i denna dag.

Dav. ps. 4: v. 9.

Sv. ps. 35: v. 4, 5.

Lösöreauktion

Genom offentlig auktion, som för-
rättas i

Skattegården, Vårkumla.

den 17 d:s kl. 2 em., låter hemmansäga-
ren Sandfrid Gustafson med anledning
av upphörande med jordbruket försälja
all sin yttre lösegendom, varav nämnes:

Hästar: 1 sto 7 år och 1 dito 15 år.

Kreatur: 5 kor i olika kalvställning
samt en kviga.

Jordbruksredskap av i orten brukliga
slag, bestående av vagnar, slädar, plogar,
krokar, harvar, hackelseverk, stängsel-
tråd, stolpar m. m. som ej specificeras.

Kände och säkre inropare erhålla tre
månaders kredit, andra få betala kontant
eller ställa av mig godkänd säkerhet in-
nan varan får avhämtas. Äganderätten
till inropad vara förbehåller jag mig tills
varan blir tillfullo betald.

Slutarp den 8 mars 1934.

1248

Ragnar Johanson.

1935.

Vilske-Frökinds Fältskyttekrets

anordnar

FÄLTSKJUTNING

Anmandag påsk kl. 14 vid
VILSHOLMEN, VÅRKUMLA.

Samling vid smedjan. Gruppskyt-
tarna skola vara anmälda före skjut-
ningens början.

2098

Vartofta Skytteförening.

DANS i Vårkumla

den 10 och 11 augusti. 1935.

För en välrekommenderad

1935.

Dräng

finnes plats den 15 april hos **Sven
Neuman, Westerbo Vårkumla Var-
tofta.**

2068